

7. La comunitat jueva de Torroella de Montgrí. Les altres activitats econòmiques

Les activitats agropecuàries

Els jueus disposaven de peces de terra, especialment vinyes, que amb tota versemblança treballaven. El novembre de 1311 Bianó, fill del difunt Benvenist de Torroella, venia a un cristià la meitat d'una feixa a la Madriguera per 120 sous i, el desembre de 1333, una venda de terra a la Vall identificava la vinya del jueu David a les afrontacions. La preferència dels jueus per les vinyes es relaciona amb la necessitat d'elaborar el seu propi vi *casher* sense haver de recórrer per a res a la producció dels cristians. També s'interessaven pels cereals.

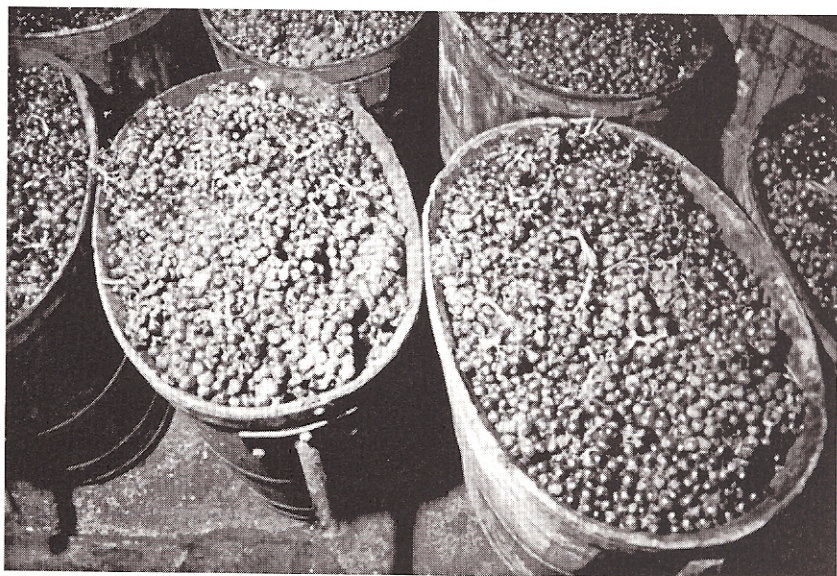
Així, el maig de 1312 Jucef, fill del difunt Benvenist, arrendava per un any a un cristià una terra a la Madriguera a fi que hi pogués "sembrar una collita de qualsevol blat gros" i li pagués 10 mitgeres d'ordi pels sants Pere i Feliu com a preu. La tinença de les terres obligava els jueus a satisfer drets feudals als senyors. Quan Bonjudà Mercadell venia el febrer de 1326 una vinya al Puig Molar a un cristià, especificava que la peça era alou fiscal - i, per tant, no subjecta al pagament de cap cens-, però salvava el dret del senyor del castell de Torroella, és a dir la reina d'Aragó, i Ramon Dalmau, com a batlle reial, va aprovar l'operació. Fins es documenta un cas de prestació de censos subemfitèutics a tinents cristians: al mateix Bonjudà Mercadell, encara el febrer de 1326, era subestablerta una vinya amb arbres a les Roquetes per una vídua a canvi d'un cens - gens mòdic - de 8 sous. Les referències a la ramaderia o altres activitats agropecuàries - pesca o explotació forestal - són insignificants: tan sols la compra d'un rossí que feia Jucef, fill de Benvenist i jueu de la vila, el setembre de 1312 per 120 sous.

El comerç

Sembla possible la intervenció de jueus en el comerç de cereals o, com a mínim, està clara la seva relació amb els comerciants de blat. Així, el juny de 1333 Pere Pissà, ciutadà i mercader de València i proveïdor habitual de gra a Torroella, cedia a Bonjudà

Mercadell, jueu local, els seus drets en 23 mitgeres de forment que li havien de ser lliurades pels sants Pere i Feliu, així com en el preu de 3 mitgeres més que calia pagar per Santa Margarida i a l'estiu de 1341 Salomó Cohen, jueu torroellenc, cancel.lava una comanda de 20 mitgeres d'ordi els drets sobre la qual havia rebut d'un cristià. Els jueus compraven draps encara que no és possible saber si eren compres destinades al propi consum o a la comercialització.

El juliol de 1325 el procurador de Guillem de Sant Martí, conegut draper de Girona, rebia 120 sous de Jucef Bonjudà i del seu fill Bonhom, jueus de Torroella, pels draps que li havien comprat i el novembre de 1333 el també jueu torroellenc Astruc Bonanasc comprava dues "canes de drap de color blau clar" per 21 sous que hauria de pagar entre aquell moment i el juny, data en què el venedor - un altre torroellenc - li entregaria la peça. Només quan el maig de 1341 tres jueus del lloc - Caravida Astruc, Cresques des Forn i Astruc Bonanasc - feien de fiadors al seu veí Benvenist Jucef per les 8 lliures, 12 sous i 6 diners degudes a Bonanat de Llémana i Pere de Villaret, drapers gironins, es pot suposar una operació amb finalitats comercials.

Alguns jueus preparaven el seu propi vi, vi casher, a les vinyes del Montgrí

Per a historiadors com R.W. Emery, estudiós de la comunitat jueva de Perpinyà, els jueus medievals havien de tenir un gran paper en el comerç al detall com a venedors i revenedors de tota mena de béns. Això estaria directament lligat a la possessió de penyores entregades per deutors morosos o insolvents. La hipòtesi és versemblant i està clar que els jueus a Torroella també participarien en aquesta activitat. El comerç al detall, però, deixa poquíssims testimonis documentals - i menys encara als registres notariais! - de manera que el plantejament no pot passar de la hipòtesi.

La fiscalitat reial

És en aquest camp on més han avançat les darreres recerques sobre els jueus de la Catalunya medieval i on s'han posat de manifest dos principis essencials. En primer lloc, que els jueus eren per a la monarquia catalana el seu "*coffre e tresor*" i que, per tant, calia protegir-los. En segon lloc, que a través dels impostos pagats pels jueus la corona fiscalitzava un gruix social molt més extens, ja que part dels diners lliurats per aquells eren els que pagesos, artesans i fins i tot nobles i clergues pagaven als prestamistes jueus.

Els jueus torroellencs suportaven també la seva part de les càrregues fiscals. Una ordre reial de l'abril de 1290 manava que veguers i batlles de Besalú i Torroella obligessin els jueus a efectuar un pagament a la monarquia - com a contrapartida d'uns privilegis indeterminats - segons les parts que a cada comunitat havien estat assignades per tres repartidors jueus. No és possible resseguir les manifestacions de la fiscalitat sobre els jueus de Torroella per bé que les dificultats de satisfer-la són evidents.

El juliol de 1341 - en un moment d'intensa pressió fiscal - Astruc Jucef Benvenist, Bellshom, fill del difunt Isaac Escapat, i Astruc Mercadell, tots gironins, però assiduament presents a Torroella, no pagaven al fisc al·legant la morositat dels deutors i el rei manava als seus oficials de la vila que "obligueu amb contundència els deutors de dits jueus a pagar-los allò que us consti que els deuen", ja que - els jueus - "són obligats a pagar quèsties i altres exaccions reials". La dificultat es convertia sovint en impossibilitat. Així, l'octubre de 1345 es segrestaven béns i deutes als germans Bonhom Jucef i Bonjudà Jucef, de Palau-sator i Torroella, de qui es denunciava que

"sien tinguts en diverses quantitats de diners al dit senyor rey per raho de les dites questes e aqueles no vuylen pagar ans fugen e los bens lurs, aytant com poden, amaguen".

L'agost de 1345 es presentava a Torroella Pere de Cardonets, porter del rei i "col.lector en nom seu de les aljames dels jueus de Girona i de Besalú i de les seves col.lectes" declarant que "quèsties, subsidis i tributs a què dits jueus són obligats i han de fer, sovint es retarden". El col.lector pretenia nomenar "alguna o algunes persones idònies que els jueus de dits llocs escollissin" per tractar amb ell dels retards. De la seves actuacions es dedueix que per pagar els impostos els jueus devien ser tallats, és a dir, que cada família pagava segons la seva riquesa. Això generava endarreriments perquè afirmava Pere de Cardonets que els jueus "no saben quantificar el valor d'alguns dels seus béns mobles mentre no siguin taxats els deutes que els deuen" i, per tant, manava que se'n portés alguna mena de registre. La missió del 1345, a més, és important perquè d'ella en deriva l'únic testimoni d'una possible organització al si de la comunitat jueva. El porter reial nomenava un cristià el seu procurador a la vila, però ho feia "en presència de Bonjudà Jucef i Isaac Benvenist i alguns altres jueus de Torroella".